

УДК 37.0(510):[005+37.014.3]
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/57-3-48>

Янься ВАН,
orcid.org/0000-0003-4227-9612
аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(Харків, Україна) *work.ukr20@gmail.com*

МЕНЕДЖМЕНТ І РЕФОРМУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ В КИТАЙСЬКІЙ НАРОДНІЙ РЕСПУБЛІЦІ

У статті розкрито особливості здійснення менеджменту та реформування у сфері освіти в Китайській Народній Республіці. Визначено основні законодавчі документи, що діють на загальнодержавному і місцевому рівнях та визначають розвиток системи освіти в КНР («П'ятирічний план національного економічного і соціального розвитку», закони КНР «Про освіту» «Про вищу освіту», «Про обов'язкову освіту», «Про професійну освіту», «Про викладачів», «Положення про організацію навчання на громадських засадах», місцеві акти й постанови). Охарактеризовано повноваження Міністерства освіти КНР та його підрозділів (зокрема, Департаменту розвитку та планування, Департаменту політики та регулювання, Департаменту комплексної реформи, Бюро інспекцій освіти тощо). Визначено, що в системі освіти КНР здійснюється жорсткий контроль державних органів управління освітою за змістом навчання в різних закладах освіти. Розкрито повноваження місцевої влади у здійсненні менеджменту у сфері освіти (реалізація стратегій і політики Міністерства освіти КНР, адаптація освітніх документів відповідно до місцевих умов, визначення практичних заходів щодо впровадження реформ з урахуванням різних обставин і місцевих умов тощо), а також етапи впровадження нових освітніх ідей і реформ (проведення пілотного експерименту стосовно нової політики чи стратегії на рівні одного або кількох муніципалітетів чи провінцій; аналіз результатів експерименту; упровадження реформи по всій країні). Схарактеризовано мету (забезпечення якості освіти) і пріоритетні напрями реформування та модернізації в системі освіти КНР (створення висококласних університетів, розвиток професійної освіти, покращення освіти в сільській місцевості). Зроблено висновок про те, що менеджмент у сфері освіти КНР характеризується чітким розподілом функцій і зобов'язань серед національних і регіональних структур системи освіти, їх спрямованістю на досягнення освітніх цілей, сформованих урядом, урахуванням регіональної специфіки при здійсненні реформування у сфері освіти, здійсненням пілотних досліджень реформ до початку їх реалізації та впровадженням освітніх інспекцій.

Ключові слова: реформи, освіта, менеджмент, модернізація, Китайська Народна Республіка.

Yanxia WANG,
orcid.org/0000-0003-4227-9612
Graduate Student at the Department of Education and Innovative Pedagogy
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
(Kharkiv, Ukraine) *work.ukr20@gmail.com*

EDUCATION MANAGEMENT AND REFORMING IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

The article reveals the specific features of educational management and reforming in the People's Republic of China. The main legislative documents which act at the national and local levels and determine the development of the educational system in the People's Republic of China have been identified. These documents are "Five-Year Plan of National Economic and Social Development", laws of the People's Republic of China "On Education", "On Higher Education", "On Compulsory Education", "On Professional Education", "On Teachers", "Regulations on Organization of Training on a Public Basis", local acts and regulations. The powers of the Ministry of Education in the People's Republic of China and its departments (in particular, the Department of Development and Planning, the Department of Policy and Regulation, the Department of Comprehensive Reform, the Bureau of Inspections in Education etc.) have been characterised. It has been determined that in the educational system of the People's Republic of China, there is strict control over the content of education in various educational institutions, which is carried out by the state educational management bodies. The powers of local authorities in implementation of educational management have been revealed. They include the implementation of strategies and policies developed by the Ministry of Education in the People's Republic of China, adaptation of educational documents to local conditions, determination of measures and steps to implement reforms according to various circumstances and local conditions, etc. Besides, the stages of implementation of new educational ideas and reforms have been identified. They are conducting a pilot experiment regarding a new policy or strategy at the level of one or more municipalities or provinces; analyzing the results of the experiment; implementing the reform

throughout the country. The aim and the priority areas of reforming and modernization in the educational system of the People's Republic of China have been characterized. Reforms are aimed at ensuring the quality of education. The priority areas of reforming and modernization in the educational system are creation of high-class universities, development of professional education, and improvement of education in rural areas. It has been concluded that the specific features of educational management in the People's Republic of China are the following: a clear division and revelation of functions and obligations among national and regional structures of the education system, their focus on achieving educational goals established by the government, taking into account the regional specifics when implementing educational reforms, conducting pilot experiments regarding reforms before implementing them and conducting educational inspections.

Key words: *reforming, education, management, modernization, the People's Republic of China.*

Постановка проблеми. Китайська Народна Республіка (далі – КНР) розвивається стрімко й інтенсивно в багатьох сферах (економіка, освіта тощо). Це стає можливим завдяки дії різноманітних чинників, зокрема: потужна промислова і ресурсна база, працелюбне населення, постійно зростаючий рівень загальної та професійної освіти людей (Лунячек, 2013) значний накопичений досвід в економічній, освітній, культурній та інших сферах діяльності, упровадження в них ефективної системи менеджменту.

Менеджмент у сфері освіти в КНР базується на синтезі технологічного менеджменту (керування знаннями і зв'язок академічних дисциплін з питаннями керівництва та технологій), стратегічного планування (визначення національних стратегій у сфері освіти, завдань і системних реформ), позиційного та маркетингового підходів (освітній маркетинг і розробка освітніх стратегій). Завдяки цьому система освіти КНР виводиться на новий, якісний етап розвитку, що передбачає формування привабливого іміджу країни, збереження китайських національних цінностей, підвищення стабільності держави, у тому числі у сфері освіти, підвищення якості освіти тощо.

З огляду на це актуальним є дослідження особливостей здійснення менеджменту й реформування у сфері освіти у КНР, що дозволяє визначити фактори успішності і труднощі освітньої діяльності у країні та використовувати педагогічно цінні ідеї освітнього менеджменту КНР у сучасних умовах розвитку системи освіти в Україні.

Аналіз досліджень. Важливо зазначити, що певні аспекти проблеми реформування та менеджменту у сфері освіти КНР висвітлювалися вітчизняними і закордонними вченими. Зокрема, С. Гала (2011) і В. Юрківський (2011) характеризують процес соціальних та економічних реформ у Китайській Народній Республіці, а Zhou Nanzhao та Zhu Muju (2007) висвітлюють окремі питання освітніх реформ у країні. В. Лунячек (2013), Н. Онищенко і О. Лиховид (2018) у своїх наукових працях розкривають загальні питання організації системи освіти в КНР, зокрема структуру системи освіти, її тривалість, реалізацію принципу регіональності

тощо. Н. Джигун (2012), Чжоу Юнь (2020) висвітлюють питання організації підготовки вчителя до процесу навчання у закладах освіти КНР. Ван Тяньці (2017), Ван Юечжи (2020) досліджують специфіку організації мистецької освіти в різних закладах освіти КНР.

Утім, проблема визначення особливостей здійснення менеджменту й реформування в освіті КНР не набула детального, цілісного розгляду, що і зумовило вибір теми дослідження.

Мета статті – охарактеризувати особливості здійснення менеджменту й реформування у сфері освіти у Китайській Народній Республіці.

Виклад основного матеріалу. Освіта у КНР здійснюється на основі потужної нормативно-правової бази, що включає зокрема: закони КНР «Про освіту» «Про вищу освіту», «Про обов'язкову освіту», «Про професійну освіту», «Про викладачів» тощо; положення, затверджені Державною Радою КНР («Положення про організацію навчання на громадських засадах» тощо). Ці загальнодержавні закони і положення, доповнені місцевими актами й постановами, формують законодавчу основу системи освіти КНР (Лунячек, 2013).

Менеджмент у сфері освіти в КНР здійснюється Міністерством освіти Китайської Народної Республіки (включає 27 департаментів). Міністерство освіти відповідає за реалізацію політики держави та дотримання законів у сфері освіти. На регіональному рівні в КНР існують також департаменти освіти або комісії, які наглядають та відповідають за освіту в різних провінціях країни. На повітовому рівні працюють бюро освіти. Політика та стратегії, розроблені Міністерством освіти КНР, реалізуються місцевими відділами освіти або закладами освіти під безпосереднім керівництвом Міністерства освіти. Місцеві органи, відділи та бюро освіти часто складають директивні документи, які відповідають національній політиці та включають місцеві коригування та рекомендації для їх безпосереднього впровадження. З огляду на це центральний уряд орієнтується більше на встановлення загальних цілей освіти, ніж на визначення специфічних методів їх досягнення.

У заклади освіти державні документи надходять з уже практичними вказівками стосовно їх реалізації (Education in China, 2016).

Децентралізація управління освітою дозволяє, зокрема закладам вищої освіти самостійно планувати графік освітнього процесу, знаходити різні додаткові джерела фінансування, розподіляти кошти за власними потребами, складати навчальні плани і програми тощо (Онищенко, Лиховид, 2018).

Нині Міністерство освіти здійснює безпосереднє керівництво 32 освітніми організаціями та 75 університетами. Ці організації реалізують різні види освітньої діяльності, зокрема дослідження у галузі освіти, публікацію освітніх видань, налагодження зв'язків із засобами масової інформації та різними асоціаціями (Education in China, 2016; Yin, 2013).

З початку 1980-х рр. у системі освіти КНР відбувається постійне реформування. Орієнтуючись на просування якісної освіти як основної цінності, уряд регулярно вносить корективи та вдосконалює освітню політику, щоб система освіти відповідала національному соціально-економічному розвитку, а також новітнім освітнім тенденціям і потребам. Департамент розвитку та планування як один з відділів Міністерства освіти відповідає за розвиток національної освіти. У 2010 р. цей департамент запропонував Національний довгостроковий план реформування та розвитку освіти (2010-2020 рр.), який був стратегічним планом реформ і розвитку освіти на всіх рівнях у КНР і окреслював національні стратегії, завдання та системні реформи.

Місцеві органи влади в КНР керуються в їхній діяльності «П'ятирічним планом національного економічного і соціального розвитку». Розвиток освіти завжди є частиною цих планів, які розкривають основні стратегії розвитку освіти. Після оприлюднення «П'ятирічного плану національного економічного і соціального розвитку» Міністерство освіти формулює «П'ятирічний орієнтир розвитку національної освіти», у якому визначено цілі розвитку освіти на наступні п'ять років. В кінці цього періоду аналізується та оцінюється досягнутий прогрес. На основі результатів цієї оцінки, а також інших даних (кількість дітей шкільного віку, прогнози і плани стосовно основних освітніх проектів на рівні провінцій) формулюється наступний «П'ятирічний орієнтир розвитку національної освіти».

Окрім «П'ятирічного орієнтиру розвитку національної освіти», відповідно до поточних потреб випускаються й інші документи стосовно

розвитку освіти та реформування, наприклад, документи щодо розвитку освіти у слабо розвинених західних регіонах КНР. Запропоновані плани включають плани розвитку, а також робочі плани підвищення якості освіти (Education in China, 2016).

За останні два десятиліття на національному рівні в системі освіти КНР були проведені масштабні реформи. У той самий час у країні відбулося швидке економічне зростання та соціальні перетворення. Освітні реформи в КНР впродовж останніх років відбуваються у напрямі гуманітаризації та демократизації освіти, переходу від традиційної моделі навчання «Юліцзяоюй» («школа заради університету») до моделі «Сучжицзяоюй», яка передбачає всебічний розвиток та виховання. У контексті китайських реформ освіта перестає бути авторитарною і зорієнтованою тільки на потреби державної економіки, а все більше спрямовується на інтереси і потреби особистості. Система вищої освіти в КНР регулюється державою у процесі реалізації стратегічних завдань і пріоритетів соціально-економічної політики країни, а також з орієнтацією на прогнози технологічного розвитку глобальної економіки (Онищенко, Лиховид, 2018).

Основною метою реформування та модернізації в системі освіти КНР є спрямованість на забезпечення якості освіти, оскільки будь-яка галузь промисловості, економіки, виробництва потребує висококваліфікованих працівників. З огляду на це серед сучасних напрямів реформування системи освіти є такі: створення висококласних університетів, розвиток професійної освіти, покращення освіти в сільській місцевості. У сфері менеджменту освіти одним із важливих завдань реформування є створення дієвої системи моніторингу освіти, що передбачає укладання національної та місцевих баз даних із різних питань освіти (Луничек, 2013).

Також актуальним у системі освіти КНР є зростання спеціалізації освіти. Навчальні програми складаються, ураховуючи запити конкретних роботодавців, що представлені великими корпораціями та професійним громадським об'єднанням. Окрім традиційної «виробничої практики» у процесі навчання в закладах вищої освіти існує так зване «професійне стажування», що передбачає виконання більшого обсягу роботи, цілеспрямоване навчання конкретним навичкам технологічної або управлінської діяльності (Онищенко, Лиховид, 2018).

Департамент політики та регулювання в Міністерстві освіти опікується політикою та стратегі-

ями освітніх реформ, у тому числі дослідженнями та вивченням актуальних питань освіти. Зазвичай цей відділ реалізує масштабні і комплексні види діяльності. Інші відділи Міністерства освіти (зокрема, департамент учителів, департамент початкової освіти) беруть участь у розробці політики у сфері освіти відповідно до поточної ситуації. Усі ці департаменти працюють разом для проведення національних реформ. Політика ніколи не реалізується одноосібно певним департаментом, і часто проекти пропозицій розміщуються на сайті Міністерства освіти для громадських обговорень.

Щороку всі департаменти Міністерства освіти визначають свої робочі пріоритети відповідно до сформульованих пріоритетів Міністерства освіти та поточної ситуації у країні. Опис стратегій і політики публікується у «Віснику Міністерства освіти» і надсилається до бюро освіти у провінціях, які визначають регіональні стратегії та політику відповідно до місцевих умов. Згодом вони передаються місцевим органам влади або відповідним установам для реалізації.

З метою подальшого реформування освіти та комплексного впровадження Програми національного середньострокового та довгострокового реформування та розвитку освіти Міністерство освіти у 2012 р. створило Департамент комплексної реформи. Цей департамент організовує щоденну роботу керівної групи з питань реформи національної системи освіти, яка розробляє стратегії та політику в галузі освіти, допомагає впроваджувати реформи, інспектує хід пілотних програм і просуває реформи.

Для кожної реформи проводяться освітні дослідження з метою виявлення причин існуючих освітніх проблем і їх потенційних рішень. Загалом, перед впровадженням освітньої реформи проводяться пілотні експерименти стосовно нової політики чи стратегії (на рівні одного або кількох муніципалітетів чи провінцій). Після аналізу результатів експерименту та досвіду його впровадження уряд реалізовує реформи по всій країні. У більшості випадків центральний уряд розробляє політику та надає загальні вказівки, а органи місцевого самоврядування визначають практичні заходи щодо впровадження реформи відповідно до різних обставин і місцевих умов.

Загалом, освіті в КНР надається велике значення у здійсненні економічних і соціальних реформ. Потужні реформи в системі освіти вимагають серйозних змін у суспільстві та врахування регіональних особливостей. Коли освітня реформа готова до впровадження, Державна рада оголошує про це і розробляє необхідні стратегії

та види діяльності, які передбачаються новою реформою, та передає їх безпосередньо місцевим органам влади (Education in China, 2016).

Бюро інспекцій освіти (до 2016 р. – Офіс інспекції національної освіти, який було відновлено в 1986 р. як відділ у Міністерстві освіти) здійснює інспекції у галузі освіти. Система інспекцій освіти в КНР складається з чотирьох адміністративних рівнів, що охоплюють усі провінції. Обов'язки Бюро інспекцій освіти полягають не лише в контролі та перевірці виконання державних законів, правил, принципів і політики, а також в оцінюванні та встановленні зв'язків із урядами та установами нижчого рівня. Бюро встановлює стандарти і процедури перевірки, а також організовує перевірки на кожному рівні. Окрім того, бюро відповідає за моніторинг та оцінку якості діяльності різних закладів освіти та встановлення стандартів і процедури оцінки якості.

Після кожного інспектування коментарі та відгуки надсилаються до закладів освіти або урядів нижчого рівня. Також результати перевірок повідомляються громадськості, публікуються звіти про якість освіти та освітньої діяльності, які стають важливим орієнтиром для майбутньої роботи уряду.

Спеціальні перевірки проводяться відповідно до наказів, установлених поточними реформами або в разі надзвичайні ситуації. Зараз перевірки проводяться у чотирьох напрямках. Три з них пов'язані з обов'язковою освітою в сільській місцевості (покращення шкільних умов (будівель та приміщень) у бідних районах; справедливий розвиток обов'язкової освіти, спрямований на скорочення прогалів у розвитку та ефективності освіти між сільською та міською місцевостями завдяки більш ефективному та справедливому фінансуванню; обов'язкова програма покращення харчування для учнів у сільській місцевості. Останній напрям пов'язаний із безпекою шкільних автобусів. Цей проект було розпочато після кількох випадків аварій шкільних автобусів.

Зараз система інспекцій освіти в КНР перебуває у стадії розвитку та реформування. Реформу системи перевірок визнано проривом у трансформації управлінської ролі держави в освіті. Окрім того, вона є важливим засобом гарантування досягнення цілей системи освіти і реформування в освітній сфері (План покращення харчування, 2014; Education in China, 2016).

Загалом, реформування змісту шкільної освіти в КНР спрямовується на зміщення акценту з простої передачі знань на різнобічний розвиток особистості, урахування місцевих особливостей

регіону й індивідуальних інтересів і потреб учнів при складанні навчальних планів у закладах загальної середньої освіти. Це передбачає впровадження вибіркового навчальних дисциплін для вивчення учнями, формування у них життєво необхідних умінь і навичок при збереженні китайської традицій і цінностей (Yin, 2013; Nanzhao, Muju, 2007).

Висновки. Отже, у системі освіти КНР здійснюється жорсткий контроль державних органів

управління освітою за змістом навчання і різних закладах освіти. Менеджмент у сфері освіти КНР характеризується чітким розподілом функцій і зобов'язань серед національних і регіональних структур системи освіти, їх спрямованістю на досягнення освітніх цілей, сформованих урядом, урахуванням регіональної специфіки при здійсненні реформування у сфері освіти, здійсненням пілотних досліджень реформ та впровадженням освітніх інспекцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ван Тяньці. Методика підготовки майбутніх учителів музики до формування основ співацької культури учнів початкової школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2017. 24 с.
2. Ван Юежчи. Музичне виховання молодших школярів у Вальдорфських школах КНР та України : дис. ... докт. філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Харків, 2020. 197 с.
3. Гала С. В. Из досвіду реформування вищої освіти Китаю. *Економіка і держава*. 2011. № 8. С. 52-55.
4. Джигун Н. М. Підготовка майбутніх учителів до виховної роботи в університетах Китайської Народної Республіки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2012. 20 с.
5. Лунячек В. Е. Сучасна освіта Китаю: проблеми і перспективи розвитку. *Постметодика*. 2013. № 1 (110). С. 47-54.
6. Онищенко Н. П., Лиховид О. Р. Китайська Народна Республіка (КНР). *Реформування і модернізація освітніх систем країн світу XXI століття* : моногр. / за ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я. М., 2018. С. 335-355.
7. План покращення харчування учнів сільських закладів обов'язкової освіти і досягнуті результати. 2014. [“按国务院要求农村义务教育学生营养改善计划取得成效”]. URL : http://www.gov.cn/jrzq/2014-01/02/content_2558702.htm (дата звернення: 16.11.2022).
8. Чжан Ювень. Формування полікультурної компетентності студентів в університетах КНР : дис. ... доктора філософії у галузі 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Харків, 2020. 215 с.
9. Чжоу Юнь. Формування професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти КНР : дис. ... докт. філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Харків, 2020. 230 с.
10. Щорічний статистичний бюлетень національного економічного та соціального розвитку. Китайська Народна Республіка, Шанхай, 2014. [“中华人民共和国2014年国民经济和社会发展统计公报”]. URL : http://www.stats.gov.cn/tjsj/zxfb/201502/t20150226_685799.html (дата звернення: 17.11.2022).
11. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : підручник. Київ : Либідь, 2011. 416 с.
12. Education in China. A snapshot. The Secretary-General of the OECD. 2016. 68 p. URL : <https://www.oecd.org/china/Education-in-China-a-snapshot.pdf> (дата звернення: 27.11.2022).
13. Nanzhao Zhou, Muju Zhu. Educational Reform and Curriculum Change in China: A Comparative Case Study. International Bureau for Education. 2007. 61 p. URL : www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/COPs/Pages_documents/Comparative_Research/EduReformChina.pdf (дата звернення: 15.11.2022).
14. Yin H. Implementing the National Curriculum Reform In China: A Review of the Decade. *Frontiers of Education in China*. 2013. Issue 8. Pp. 331–359. <https://doi.org/10.1007/BF03396979> (дата звернення: 27.11.2022).

REFERENCES

1. Wang Tianqi. Metodyka pidhotovky maibutnih uchyteliv muzyky do formuvannya osnov spivatskoi kultury ucniv pochatkovoї shkoly [Methods of preparing future teachers of music to laying the foundations singers culture elementary school students]. Abstract of PhD thesis in Pedagogy : specialty 13.00.02. Kyiv, 2017. 24 p. [in Ukrainian].
2. Wang Yuezhi. Muzychne vyhovannia molodshyh shkoliariv u Valdorfskyh shkolah KNR ta Ukrainy [Musical education of junior schoolchildren in Waldorf schools of China and Ukraine]. Dissertation for a scientific degree of the Doctor of Philosophy in a branch 01 Education/Pedagogy on a specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences. Kharkiv, 2020. 197 p. [in Ukrainian].
3. Gala S. V. Iz dosvidu reformuvannya vyshchoi osvity Kutaiu [From the experience in reforming higher education in China]. *Economy and state*, 2011, issue 8, pp. 52-55 [in Ukrainian].
4. Dzhygun N. M. Pihotovka maibutnih uchyteliv do vyhovnoi roboty v universytetah Kutaiskoi Narodnoi Respubliky [Training future teachers for educational work in the universities of the People's Republic of China]. Abstract of PhD thesis in Pedagogy : specialty 13.00.04. Kharkiv, 2012. 20 p. [in Ukrainian].
5. Lunyachek V. E. Suchasna osvita Kytaiu: problem i perspektivy rozvytku [Modern education in China: problems and prospects]. *Postmetodics*, 2013, issue 1 (110), pp. 47-54 [in Ukraine].

6. Onyshchenko N. P., Luhovyd O. R. Kunitska Narodna Respublika (KNR) [The People's Republic of China]. *Reforming and modernization of the educational systems of the countries of the world in the 21st century* : monograph / Ed. by O. I. Shapran. Pereyaslav-Khmelnytskyi: Dombrovska Ya. M., 2018. Pp. 335-355 [in Ukrainian].
7. 按国务院要求农村义务教育学生营养改善计划取得成效 [The nutritional improvement plan for rural compulsory education students and achieved results]. 2014. URL : http://www.gov.cn/jrzq/2014-01/02/content_2558702.htm (available: 16.11.2022) [in Chinese].
8. Zhang Youwen. Formuvannia polikulturnoi kompetentnosti studentiv v universytetah KNR [The Students' Multicultural Competence Formation at Chinese Universities]. Dissertation for a scientific degree of the Doctor of Philosophy in a branch 01 Education/Pedagogy on a specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences. Kharkiv, 2020. 215 p. [in Ukrainian].
9. Zhou Yun. Formuvannia profesiynoi kompetentnosti maibutnih uchyteliv muzychnogo mystetstva u zakladah vyshchoi osvity KNR. [Formation of professional competence of future Musical Art teachers in higher education institutions of the People's Republic of China]. Dissertation for a scientific degree of the Doctor of Philosophy in a branch 01 Education/Pedagogy on a specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences. Kharkiv, 2020. 230 p. [in Ukrainian].
10. 中华人民共和国2014年国民经济和社会发展统计公报 [Annual statistical bulletin of national economic and social development. People's Republic of China]. Shanghai, 2014. URL : http://www.stats.gov.cn/tjsj/zxfb/201502/t20150226_685799.html (available: 17.11.2022) [in Chinese].
11. Yurkivskiy V. M. Regionalna ekonomichna i sotsialna geografiya. Zarubizhni krainy [Regional economic and social geography. Foreign countries]. Kyiv : Lybid, 2011. 416 p. [in Ukrainian].
12. Education in China. A snapshot. The Secretary-General of the OECD. 2016. 68 p. URL : <https://www.oecd.org/china/Education-in-China-a-snapshot.pdf> (available: 27.11.2022).
13. Nanzhao Zhou, Muju Zhu. Educational Reform and Curriculum Change in China: A Comparative Case Study. International Bureau for Education. 2007. 61 p. URL : www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/COPs/Pages_documents/Comparative_Research/EduReformChina.pdf (available: 15.11.2022).
14. Yin H. Implementing the National Curriculum Reform In China: A Review of the Decade. *Frontiers of Education in China*, 2013, issue 8, pp. 331–359. <https://doi.org/10.1007/BF03396979> (available: 27.11.2022).